

VYCHOVATELSKÉ LISTY.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského vychování.

›Kdo Mne následuje, nebloudí ve tmách, praví Pán.
Tom. Kemp. I. 1.

Poznámky k vyučování jazykovému se stránky psychologicko-paedagogické.

Sděluje dr. Jos. Kachník.

Dokončení.

3. Žák a čítanka.

Těžké thema a mnoho již o něm napsáno. Šťastná a zdárná výchova, uzavřel-li žák s čítankou přátelství; pochybená výchova, stojí-li žák a čítanka proti sobě jako dva nepřátelské tábory, které se teprve navzájem dobývají. Žák uzavírá s čítankou přátelství, nachází-li v ní staré známé, kteří již dříve mysl jeho zaujali. Třeba se tito staří známí poněkud změnili, třeba jsou co do myšlenek bohatší, plnější, co do formy květnatější, uhlazenější; jen když podstata je táž, takže je žák poznává. Tu ihned s nimi se přátelí, o ně se zajímá a duševní síly napíná, aby se k nim povznesl, je zcela pochopil a obcováním s nimi se obohatil.

Staří známí žákovi jsou v čítance články, básničky, písně, jež obsahují ideje žáku již známé, ale rozšířené; obohacené ideami jinými, příbuznými; ideje lepší formou, než dosud seznal, podané — a to vše vzestupně dokonaleji a dokonaleji, čím výše povznáší se žák rok od roku ve svém vzdělání. „Vyjasniž se věc příkladem“ — dí Komenský. „Kdyby ti někdo, podobiznu ukazuje, řekl, že jest toho neb onoho, nemůžeš souditi, je-li nebo není-li, jestliže člověka, jehož prý podobou jest, neznáš. Pakli jej znáš, porovnáváje tahy paobrazu s praobrazem, snadno se rozhodneš,“¹⁾ a dodáváme: také si zalíbíš.

Není snadno sestaviti čítanky žákům přiměřené a sympatické. Také jich nikdo nesestaví, dokud nebude dle metody pozorovací, v předešlém článku udané, porízen přehled individualit žáků a žákyň všech stupňů, ročníků a kategorií škol v celé oblasti české. Až dospějeme k tomu, že se seznámí chovanci ústavů učitelských s oborem myšlení, citění, chtění a jednání lidu českého dle jeho krajinných zvláštností, a vyzbrojeni touto znalostí a vědomostmi psychologickými hned po nastoupení úřadu učitelského individuality dítek vzestupně se všemi obměnami pozorovati započnou,

¹⁾ J. A. Komenského „Didaktika analytická“, z lat. přeložil Fr. Zoubek, str. 30.

o tom písemné záznamy si učiní, v konferenci učitelské o nich porokují a záznamy ty o individualitách jednotlivých žáků, na pozorování od první až do poslední třídy založené, jakož i přehledy o jednotlivých ročnících, třídách, stupních, kategoriích škol českých mužům s psychologii národa a dítek obeznalým a ve školství zběhlým se předloží — pak bude možno vhodné články pro čítanky skládati, po případě z literatury vybíratí. Moderní heslo, tolik vychvalované: „Dítkám to nejlepší“, jest jistě správné, ale jen v tom smyslu, že z literatury dítkám skýtati jest jen to, co jim jde k duhu, nikoli co nám dospělým se líbí a tedy nejlepším býti se zdá.

Výchova musí dle Komenského býti nepřetržita. Slyšme jej: „Čemukoli se učí, pomocí dříve známého se učí, protože jinak možná není. Nebo poznávání věcí posloupně se děje, a jest rozumnosti lidské jako vystupování nějaké k tomu, co hledáme. Jako tedy v řebříku jsou stupně, a kdo po nich stoupá, ne jinak než od stupně, na němž již stojí, na stupeň nejbližší příští se vyšvihuje (kdyby chtěl jinak, srážné by bylo): tak mysl v učení ne jinak, než od jednoho k druhému (od neznámého již k tomu, co teprve poznáno býti má) pohybuje se.“¹⁾

Duch dítěte musí ze vnitřku, z idejí a snah již nabytých, dospívati ku zralosti takové, aby konečně dovedlo pochopiti, osvojiti si, vysloviti a upotřebiti ve společnosti všeho, co lidstvu jest nejdražšího. Příroda nestrpí žádného skoku, jinak by povstal v harmonii sil zmatek a následkem toho odpor. Rovněž nestrpí skoku správná výchova dítek. Kde se povlovný vývoj duševní náhle přetrhne látkou, která nemá v dosavadním vývoji dostatečné opory, nastává desorganisace duševních sil, otřesení celé spořádané dosud duševně — stavitelské práce výchovné, a dostavuje se odpor a neolibost. Předložte žákovi nejvzácnější skvost literatury, je-li ale cizím jeho české individualitě, nenachází-li opory v jeho dosavadním vývoji duševním, nikdy se s ním nespřátelí. Pro nedostatečnost rozumu nemá zájmu na článku, a tu z poslušnosti buď napíná příliš mohutnost rozumovou a nastává její přesílení na úkor ostatních mohutností duševních, aneb vida napřed, že bez duševní pohromy ničeho nezmůže, nenamáhá rozumu vůbec, a celé vnímání článku přesune se na paměť, která se mechanicky vyvíjí a soudnost ubíjí. Při tom naplněn jest žák odporem proti učiteli, že je tak nerozumným a ukládá mu, aby si osvojil, o čem dosud ničeho neslyšel a čeho pochopiti nemůže. Kazí se tu cit i snaha, celý mravní charakter chovance.

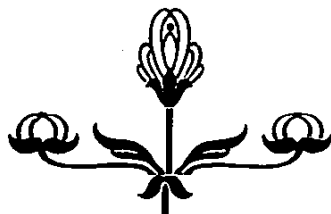
Vyberte článek, jenž obsahuje rozšíření vědomostí žákům dosud známých, jenž vzat jest ze života jim poněkud povědomého, slohem psán poněkud vyšším, než dosud zkusili, článek, který stejnou měrou působí na rozum i na vůli, zadost čině citům jak náboženským a mravním, tak i společenským a esthetickým — a dejte článek ten žákům potichu přečísti, potom pak pozorujte, jak na ně působil, i seznáte, jak jim oči jiskří, jak nepokojně čekají, aby radostně vyslovili, čím se již prvním přečtením obohatili. Naopak dejte týmž způsobem přečísti žákům článek, v němž uvedené požadavky obsaženy nejsou, a poznáte, jak se žáci kaboní a jak po přečtení zaraženě očekávají, kdo bude vyvolán.

Jsou školy, kde tvoří články v čítankách jedině východiště všelikého vyučování jazykového. Článek se probere a uloží za slohové cvičení, na článku cvičí se pravopis, z článku vyberou se věty, a cvičí se na nich mluvnice, určují se členy větné. Vše dle metody velmi správně, ale poslechněme pak žáky, když spolu aneb doma s rodiči mluví, a přesvědčíme se, že ani jediného slova, ani jediného obratu často z článku neužívají,

¹⁾ Didaktika analytická str. 10.

nýbrž mluví svou prostou obvyklou češtinou. Vše to pracné probírání, napí-ování, opisování a mluvení nemělo zavdy na jejich mluvu mimo školu žádného účinku; bylť článek jejich životní individualitě cizím, nebyl zpracován na vypořádání jejich duševního pokroku a nebyl k němu připnut. Místo co měli žáci slohově sdělit, co sami zkusili a to způsobem prostým, každému z nich obvyklým, a pak vedeni býti, jak by to dle článku lépe měli napsati a říci: jest jim napsati, co sami ani nezkusili ani sobě nezalíbili. Místo aby se učili, jak by vlastní myšlenky pravopisně správně jiným sdělili, učí se, jak by sdělili myšlenky cizí panu učiteli ve škole. Místo aby seznali mluvnickou stavbu své vlastní mluvy, již denně užívají, a naučili se tak logicky správně své myšlenky projadřovati, pachtí se mluvnickým rozbořem článku, jež třeba nikdy nikdo nemluvil, nýbrž jen napsal. Ba jsou školy, kde slohová cvičení opisováním článku z čítanky začínají. I postupuje se shora dolů, od vzdáleného k blízkému, od neznámého ku známému — proti všem zásadám didaktickým. A přece dí tak krásně Komenský: „Utvrzovati v učení záleží v tom, aby učitel nic nového jako naprosto nové před sebe nebral, než jako dříve počatého pokračování. Pročež sklad každé vědy (nebo i všech věcí věditelných) v řetěz uvéstí sluší, v němž by všechno souviselo, aby totiž vykládání pozdějšího z předcházejícího vycházeti, na něm se zakládati zdálo a paměť i praxi od něho s sebou vleklo.“¹⁾

Hle, tak Komenský! Potřebí jen přemýšleti! Snad podaří se přece kdys, dáti dítkám českým čítanky, jež by sobě v pravdě zamilovaly.

Škola svobodná anebo výchova náboženská?

Uvažuje J. M. Kadlčák.

V žádném národě nevládne v životě veřejném heslo tou měrou, jako v národě našem. Při vhodné anebo i nevhodné příležitosti vyřkne se zhusta dosti nahodile — a za několik neděl papouškuje se průpověď ve všech novinách, rokuje se o něm ve všech hospůdkách — v nichž se namnoze soustřeďuje všecken život veřejný — za nedlouho stává se heslo praporem, kolem něhož kupí se vzdělání i polovzdělání ctitelé, k boji urputnému chystajíce se „za pravdu a právo“.

Vychytralý ctižádostivec-li včas postřehne vhodný okamžik, chopí-li se takového hesla a trochu-li má řečnického nadání, bez práce a zásluh rázem vyhoupne se nad davu k hodnosti vůdcovské a proud nese jej pak rychle a jistě k cíli: bohatství a moci, anebo ku slávě domnělé a velikosti ceny ovšem pochybné, protože rychle pomíjející. Neboť zítra namane se nové heslo ještě lákavější, oslňující, a davu bez rozvahy opouštějí miláčka včerejšího za novou se ženoucí hvězdou domnělou.

Tyto proudy neobmezují se však jenom na nemyslicí davu a neovládají toliko veřejný ruch společenský, nýbrž uplatňují se již i v otázkách,

¹⁾ Didaktika analytická str. 18.

o nichž by se mělo uvažovat klidně a věcně a rozhodovat ne tak podle zájmů a chuti jednotlivce, ani dle smyšlených domněnek, nýbrž na základě nesporných jevů, zkušeností a dokladů i důkazů nezvratných.

K těmto otázkám zajisté v první řadě náleží vychovatelství a školství, o němž nemá býti rozhodováno na podkladě hesel denních, sebe zvučnějších, nýbrž na základě věcných důvodů a dějinných dokladů.

Tím méně však smí o základech, na nichž výchova a školství zbudováno býti má, rozhodovati plané heslo, jež z víru denních proudů rvavých se vysune na povrch vln a na chvíli oslní přátele duševní nehybnosti.

Nestačí jenom pronést velkopansky oblíbené nějaké rčení a pak rozhodnout: tak a nejinak smí býti u nás řešena záhada školská neb vychovatelská, nýbrž třeba dříve snést důvody nezvratné a na těch budovat soustavu, na níž spočívati má školství a vyvíjeti se příští pokolení.

Ctitelům samovlády planých hesel ovšem postačí, když osoba poněkud svéráznější pronese myšlenku anebo jenom prázdné slovo prohodí. Po důvodech a důkazech nepátrají. Ačkoliv jinak zuby nehty brání se proti autoritě, byť se opírala o samého Boha, autoritě hesla podrobují se bez váhání a houževnatě brání domnělou pravdu, pronesenou heslem právě oblíbeným.

Lidem bez hlubšího jádra stačí, když svižnější péro opakuje po řečníku ohnivějším kteroukoliv časovou frasi. Nepátrají, skutečně-li heslo skrývá v sobě pravdu, anebo-li jenom pozlátkem, pod nímž šklebí se bezmyšlenkovitá povídačka.

A takovou planou povídačkou je nyní tak oblíbené heslo: svobodná škola je podmínkou náležitého rozvoje lidu.

Tažme se ctitelů tohoto hesla, jak si svobodnou školu vlastně představují a jakou výchovu v ní chtějí uplatniti. Dají tolik odpovědi, kolik je stoupců tohoto hesla. Shodovati se budou jenom v jednom: škola svobodná nesmí býti nijak podřízena církvi a náboženství z ní je úplně vyloučeno. Jinak řečeno, škola, vlastně výchova příštích pokolení, nesmí býti dotčena ani věroukou, ani mravoukou náboženskou — na mysli odpůrcům vždy tane: katolickou. — Anebo jinak řečeno: kněz a náboženství ve škole svobodné místa nemají.

Proč? Inu odpověď přesná: proto že „lid“ třeba vybaviti z drápů klerikalismu a učitelstvo třeba vymaniti z područí kněžstva.

„Ale vždyť to jsou zase jenom fraze ničím nepodepřené!“ — namítáte. Ba že jsou, ale takovými hesly páchá se mnoho zla a třeba způsobem vážným i klidným, ale i důrazným ozvati se a ukázati všem, jimž vývoj příštího pokolení lhostejným není, že hesla podobná jsou netoliko povážlivým zjevem, nýbrž přímo že ohrožují zdravý vývoj národa.

Daleko by vedlo, kdybychom dnes měli upozorňovati na všechna taková hesla a jich význam pravý objasňovat. Stačí zajisté, když upozorníme, jaký význam a dosah má boj o náboženskou školu, vlastně boj o náboženství ve škole.

Netajíť se již a nezapírají hlasatelé hesla: chceme svobodnou školu — že se jim jedná o vyloučení náboženství vůbec a katolického zvláště ze škol i výchovy a vypuzení křesťanské mravouky ze škol obecných právě tak, jak odstraněna ze škol vyšších.

Tvrdí-li se něco jiného, pak se pravý účel boje zapírá, vědomě nepravda mluví z důvodů chytrystické opatrnosti, aby před časem v lidu se nebudila nedůvěra a odpor nevyvolal proti snahám protináboženským,

anebo obhájci směru protikatolického vůbec nechápou a nerozumí, oč se jedná. — Kterak soudí o škole beznáboženské všude a jak nutno je, aby veškerá výchova byla budována na základech náboženských, o tom doklady uveřejněny v čísle 19. tohoto listu.

Než aby se nenamítlo, že uveřejňujeme výroky mužů dávno zemřelých, tudíž výroky ty pro naši dobu již nemají váhy, podáváme na obranu požadavku našeho, aby veškerá výchova děla se na základech náboženských, mínění protestanta — arcif věřícího protestanta — o škole náboženské.

V Němcích mají totiž školy beznáboženské, simultární i školy náboženské, jsou tudíž na základě více než půlstoletých zkušeností oprávněni pronéstí platný a správný úsudek.

A tu prospějeme zajisté věcnému uvažování a přispějeme k objasnění našich snah, když upozorníme, jak soudí protestant, jeneral Herzberg, o škole náboženské. Vítaje sjezd protestantského spolku, jehož úkolem je zachování náboženských škol protestantských, nedávno v Duisburku mezi jiným prohlásil: „Prosíme Pána Boha, aby řídil srdce vlád i sněmoven, aby víc a více poznali, že se v boji o školu náboženskou a beznáboženskou nejedná o nic jiného, leč o křesťanství a pohanství. Aby prohlédli a pochopili, že volání po snášelivosti a chvalořečení školy beznáboženské, všechna ta domnělá moudrost paedagogická, jež tolik vychvaluje a doporučuje beznáboženskou školu, ne tak věcný má podklad, jako spíše se prýští z náboženské lhostejnosti, ba koření v nepřátelství a odboji proti křesťanství. Je to patrné z protikřesťanských a proticírkevních hesel a planých výtek, jak se jeví v heslech: Je dokázáno, že se nedá žádné náboženství odvoditi z Božího zjevení — Chrám kněží, škola vychovatelů — V obecné škole není místa pro vyučování náboženství — atd. Co by řekl velká reformátor, vlastně praeceptor a konklemator národa evangelického, kdyby zvěděl, že nejvzácnější prostředky: Písmo, katechismus a píseň církevní ve škole národní buď vůbec užívány býti nemají, anebo nanejvýš způsobem a měrou, jakouž dovolí škola beznáboženská, v níž vůbec je vyloučena výchova konfesíonelní. Nikoliv! Naší mládeži a našemu národu mají a musí býti zachovány tyto poklady a klenoty. My nesmíme stroskotat svaté základy, na nichž vybudováno je školství naše a jeho rozvoj. Slovo Boží nesmí zbaveno býti významu a dosahu jakožto ústředí, z něhož prýští se všeliká výchova mládeže, nesmí býti uvolněna páska nerozlučná, jež spojuje školu a církev.“

Tento mužný projev německého jenerála, o němž zajisté nikdo neodváží se tvrdit, že je slabého ducha, jenž nechápe dosah svých slov, zasluhuje, aby se o něm uvažovalo vážně netoliko v učitelstvu, ale i tam, kde snahy protináboženské přímo neb nepřímě nalézají ochrany a opory, a každý projev ve prospěch náboženské výchovy odsuzuje se jako zrada na zájmech stavovských, ano za trestuhodné poškozování dobra lidu se vyhláší.

U nás arcif takové přesné rozpoznání neproniklo a dosud nebezpečí, jež kryje v sobě domněle nezávadné hnutí protikatolické neuznává se. Proto nevlídné ono tlumení snah, jež soustřeďují se v katolickém hnutí vychovatelském. Proto, dle zpráv časopiseckých, i v úřední poradě smí se kaceřovat, ba přímo odsuzovat organizace učitelů, kteří trvají na zásadě, že výchova mravní možná je toliko na základech náboženských.

Ale jisto je, že také u nás dravé proudy novodobého pohanství začnou rvát břehy a pak i my se dočkáme našich jenerálů Herzbergů.

O české přehlásce.

Jakou cenu má česká přehláska.

Rozebírá V. Srba.

Pokračování.

II. Přehláska germánská.

A) Ju — ji.

Dle starobulharské fonologie by snadno člověk padl na myšlenku, že proto, že se již v těchto starých dobách objevuje přechod *ju* v *ji*, vykřikovat tuto vymoženost za něco ryze slovanského. Ale není tomu tak. Slovanský, ano již litvoslovanský zjev jest ovšem předsouvání parazitního *j* před hlásky *u*-řadové, to jest před dlouhé *u* a před dvojhlásku *au* a pak i před krátké *u*. Tedy prejotace před zvuk *u* ve slovančině je zjevem slovanským, nikoliv však ztenčování toho *u* v *i* po hlásce *j*. Pozorujeme-li, ve kterých nářečích se přechod *ju* — *ji* vyskytá, znamenáme, že se tak děje směrem severozápadním, tedy v tu stranu, kde seděli germáni. U těchto, a nikoli u Slovanů a Litvanů, vyvinul se zvukoslovný zákon za *u* *au* vyřikovat *iu* a později *ie* (*ž*); česká přehláska „*u* v *i* po měkkých“ jest tedy zvukoslovná vázanka od „milých“ sousedů. — Západní nářečí české na tuto krásu světa tak ochotně se vrhlo, že v opojení nad touto novotou načisto zapomněli na různý původ svých zděděných *u*, a šmahem pohníkali nejenom slova, kde *u* skutečně stojí za všeslovanské *u* nebo *au*, nýbrž i taková *u*, jež máme za předslovanskou nosovku *âm* (= později *ou*). Slova lidé (lotyšsky *ljudis*), libo, líto, plíce, plíti (litevsky *spiauti*), košile, kožich.

Ale, že si západní Češi dali porušit i své skloňování a časování, to je důkazem, jak rychle ztratili všeliký slovanský smysl; akkusativy duši, a 1. os. jedn. č. pijí, meli, kupuji sou tvary neslovanské, poněmčené. Celý slovanský svět má pro 1. os. přít. času *u* (= *âm*).

Moravané, styku s germány více ušetření, zachovali si slovanský ráz svého skloňování podnes; mají dativy mužů, vokativy přítelů! akkusativy nošu trávy (česky: nůši trávy); 1. os. praes: pijou, melu, zavřou, umřou, kupuju, a tak i v 3. os. plur: pijou, melou, zavřou, umřou, kupujou, volajou, ba i v III. a IV. tř. běžijou, trpíjou, tropíjou. Zachovali si vědomí, že tato *u* nelze splést s *u* ve slováckém *ljude* a *ljúto*. Ale i v takových případech zachovala nářečí moravská slovanskost tvarů dosti často. Říkáme košula, kožuch, břuch (čes. břicho); uřoucený (čes. uřícený). uklouzet, úklud (čes. poklízeti, úklid), plouca (čes. plíce), poloubni ruku! (čes. políbní), kluka (č. klika). Jen tvary lidí (čes. lidé) a to se mi líbí sou na Moravě všeobecně v užívání. Také se říkalo je mi louto, ale nátiskem škol, kde se pěstuje spisovná, rozlízá se už i mezi lidem rčení je mi líto.

(Příště dále.)

Některé pokyny o exhortách ku mládeži.

Napsal *Frant. Chrást*.

Katecheti na měšťanských a středních školách jsou povinni v neděle a svátky konati exhorty pro mládež. Nemíním tu rozepisovati se o známé věci, čím jsou exhorty po stránce homiletické, čím býti mají, po stránce paedagogické, kterak zpracovány, přednešeny býti mají — to jest jistě každému svědomitému katechetovi nejsvětější starostí a radostnou úlohou. Promlouvá tu dětem od srdce k srdci, důvěrně, přátelsky, doplňuje látku náboženskou, navyká je poslouchati slovo Boží.

Chci tu jen zmíniti se o některých praktických pokynech, které jak vim tu i tam se provádějí, ale ne všudy — nečetl jsem pak, že by o věci něco bylo napsáno.

První pokyn týká se místa, kde exhorta má se konati. Bývá tu praxe různá. Někde katecheta mluví s kazatelny v kostele, jinde v kostele od oltáře, jinde ve škole od stolu. Záleží to hlavně na duchovním správci kostela, jak bohoslužby rozdělil a pak na katechetovi, jak exhorty v do-rozumění s ředitelem konati chce.

A tu jistě bude věci nejprospěšnějším, bude-li katecheta konáti exhorty v kostele s kazatelny. Užitek je patrný. Exhorta je krátká, jadrná promluva, lid, zvláště intelligence v městech chodívá na školní mši svatou nejvíce, poslechne exhortu, děti pak navykají si poslouchati kázání v kostele. Jest ovšem pohodlnější míti exhortu ve škole, ale radíme a rozhodněme se v zájmu svaté věci, kde to býti může, mluvíti v kostele, s kazatelny, nebo aspoň od oltáře.

Druhý pokyn týká se způsobu, jak exhortu konati — čísti, nebo z paměti přednášeti? Pro ty, kteří mluví v kostele, není třeba ovšem tento pokyn rozváděti — tací zajisté exhortují z paměti — otázka týká se veliké většiny nás, kteří exhortujeme ve škole. Ptal jsem se na mínění strany, této věci různých vážných osob laiků i duchovních, jaký dojem na ně činí exhorta čtená, jaký přednešená. Různé náhledy a výroky o tom shrnouti lze v tento výsledek: Důkladně nacvičená a krásně přednešená vzorná exhorta zanechá ovšem hlubší dojem. Nemůže-li však někdo z různých příčin exhortu dobře si vypracovati, důkladně na paměť ji se naučiti a krásně přednésti, pak lépe jest exhortu napsati a důrazně, vážně a s citem čtením přednésti. Dojem a užitek z exhorty přednášené jest více formální než věcný — v tom aspoň většina posudků se shoduje.

Přes to však katecheta rozhodne se vždycky spíše pro přednášení exhort a bylo by neodpuštělným, kdyby katecheta z pouhé pohodlnosti exhortu čítal — naopak zase bylo by snad upřílišněným, každého katechetu jenž exhortu čte vinití z pohodlí a poukazovati na kazatele kostelní, kteří skoro v každém případě kázání z paměti říkají. Vždyť nejtěžší věci při kázání i exhortě bývá jejich vypracování a čtený přednes exhorty ve škole různé okolnosti katechetovi dovolují, nebo aspoň toho nezapovídají.

Třetí pokyn týká se praktického užití exhorty. Považujeme exhortu právem za část školního vyučování katechismu, nebo vůbec všelikých náboženských nauk, hledíme k tomu, by žáci exhorty navštěvovali jako služby Boží a vyučování vůbec, hledíme exhorty dle obsahu upravovati tak, aby byly doplněním a vysvětlením nauk náboženských, ale spokojíme se snad jen tím, že exhortu předneseme o to se nestarajíce, zdali žáci ji

poslechli, jí rozuměli, zdali vůbec měla praktický užitek. Tak jsme přišli k jádru tohoto pokynu. —

Z látky náboženské, jakéhokoli druhu, žáky vyvoláváme, zkoušíme, zda se jí naučili, jak ji pochopili. Proč bychom nemohli zkoušeti žáky z obsahu exhorty, zda jí porozuměli, jak ji pochopili, zda pozor dávali, proč bychom nemohli odměniti dovedného a pozorného žáka, jenž obsah exhorty podá slušně svým způsobem, známkou velmi dobrou, lenocha pak a nepozoru známkou špatnou proč netrestáme?

Radím kollegům v povolání upřímně, aby to zkusili, pět minut na počátku hodiny v každé třídě na to věnovali a ptali se žáků o čem byla v neděli exhorta? Uslyší na různých stupních věku a vnímavosti pro různé obory představ různé odpovědi, které jej budou velmi zajímati, a což hlavního, poučovati. Uslyší, kterak jeden žák podá obsah exhorty slohem velmi uhlazeným, že se tomu podiví, jiný neví vůbec, o čem se mluvilo; tento pamatuje si úryvek nějaký, který zvláště ho zajímal, obyčejně příběh jakožto příklad, onen pamatuje si věc méně významnou nebo pro celek zcela bezvýznamnou — jiný dokonce jiný smysl přednešenému dává. Jistě velmi poučí se katecheta odpověďmi žáků. Dobře jest a radím to důrazně, by za odpovědi dávala se známka jako za znalost nebo neznalost katechismu. Děti poslouchají pak velmi napjatě, sami pak hlásí se, že podají obsah a mnohé dovedou to tak hezky, že z nich katecheta bude mít opravdovou radost.

Tolik tedy umínil jsem si napsati o exhortách. Škol všeho druhu roste ustavičně, kněží katechetů jest více a více, jest potřebí užívati všeho z toho mála, které náboženskému vyučování jest ponecháno. Doufám pak, že zachováním těchto skromných pokynů budou mít exhorty, které tvoří důležitou část náboženské výchovy školní, tím větší užitek a prospěch pro duševní blaho mládeže nám svěřené.

Rozhled školský.

Pokračování.

O spojování škol pod jednu správu.

Poněvadž z důvodů paedagogických spojování škol stejných anebo různých kategorií pod jinou správu (ředitelství) se nedoporučuje, zemská konference učitelská žádá takovou změnu příslušného zákona, aby každá škola obecná měla vlastního správce školy tak jako každá škola měšťanská svého vlastního ředitele.

O zastoupení učitelstva ve školských úřadech.

V uvážení, že rozvojem škol středních a měšťanských učitelstvo škol obecných ztratilo druhého voleného znalce ve všech okresích a v uvážení, že zájmy každého stavu mohou nejlépe obhájeti jedině odborníci z vlastních řad, zemská konference učitelská žádá změnu zem. zák. ze dne 12. ledna 1870, a to:

1. § 20. al. c) buď tak pozměněn, aby zajistil stavu učitelskému dva volené znalce. Jako třetí znalec ať vstoupí do okresní školní rady ředitel učit. ústavu, je-li takový v okrese, jinak službou nejstarší ředitel měšť

školy v okrese. Stane-li se některý z těchto znalců stavu učitelského okres. inspektorem nebo když se jinak jeho místo uprázdní, vstoupí do okresní školní rady ihned volený nebo zákonitý jeho nástupce.

Znalci stavu učitelského v okresní školní radě podléhají jen doзору zemskému.

2. § 36. téhož zákona buď tak doplněn, aby se učitelstvu škol obecných a měšťanských dostalo zastoupení v zemské školní radě znalci zem. konferencí učitelskou volenými.

O učitelských bytech.

Není u žádného stavu tak nedokonale postaráno o byty jako u učitelstva. Třetina učitelstva mor. bytů naturálních nemá, draze si je na svoje příjmy musí platit, a co horšího, někde ani za vysoké nájemné slušného bytu dostati nemůže. Učitelstvo samo, ač se o to pokouší, na rozřešení této otázky nestačí. Proto obrací se zemská konference na c. k. zemskou školní radu, by společně s vys. zem. výborem konala v této věci šetření ve smyslu § 63. říš. zák. ze dne 14. května 1869, který praví: „Zvláštními zákony zemskými vyměří se, kdo má zřizovati byty učitelům“.

Jako zvláště vhodný, spolehlivý a rychlý prostředek k tomuto šetření vidí zemská konference učitelská v tom, když c. k. okresním inspektorům školním uloženo bude, aby ve svých zprávách referovali také o tom, jak učitelé bydlí.

O vyučování ženským ručním pracím učitelkami literními.

Zemská konference učitelská z příčin socialních a humanních žádá, aby vyučování ženským ručním pracím na všech školách, ať dívčích neb smíšených, svěřováno bylo toliko učitelkám industrialním.

O coelibátu učitelek.

V uvážení, že nesrovává se s pokrokem země zaváděti nucený coelibát učitelek, jenž není ničím jiným než omezováním osobní svobody a jež nelze ani s hlediska lidského ani národohospodářského ospravedlniti,

v uvážení, že obtíže nastalé suplováním v kritické době vdané učitelky dají se jiným uspokojujícím způsobem odstraniti, zem. konference učitelská vyslovuje se proti coelibátu.

Volné návrhy.

Z volných návrhů předloženy a přijaty byly tyto :

Návrhy Jednoty učitelstva škol měšťanských :

1. Aby tam, kde jsou spojovány dvě školy měšťanské, bylo zřízeno čtvrté místo učitelské.

2. Nejvyšší počet žáků v jedné třídě školy měšťanské stanoven zem. konferencí na 40.

3. Remunerace za nepovinné předměty na školách obecných i měšť. budiž zvýšena.

4. Je-li nadučitel neb ředitel jmenován inspektorem, budiž zbaven správy školy. Na místo jich ať jsou prozatímně jmenovány zvláštní síly. Na měšť. školy osoby zkoušené. Správa budiž svěřena službou nejstaršímu učiteli.

5. Zemská školní rada se žádá, aby i o dívkách, které vybyly měšť. školu, vydávány byly výkazy o dalším jich zaměstnání.

6. Zem. porada souhlasí s přáním, aby učitelstvo škol měšťanských došlo přiměřeného zastoupení v okresní i zem. radě školní.

7. Návrh učit. jednoty Mor.-Krumlovské, aby tam, kde nejsou podmínky zřízení měšť. škol chlapeckých i dívčích, připouštění chlapci do škol dívčích a naopak.

8. Návrh stálého výboru, aby prázdniny na všech školách obecných a měšť. byly osminedělní jako na školách středních.

9. Návrhy nadučitele J. Jandy, aby z přebytků sirotčích peněz zřízeny byly vychovávací ústavy pro slabomyslné, a

10. aby instituce inštruktorů šk. zahrad byla zrušena, jelikož tito pro nedostatek času nemohou více činiti, než zjistiti stav školních zahrad, což mohou také okr. inspektoři školní.

11. Návrh řed. Úlehly, aby zemská rada školní působila ke zřízení veřejné knihovny zemské na Moravě, aby universitní knihovny pražská a vídeňská staly se přístupnými také učitelstvu moravskému, a studijní knihovna olomoucká zasílala knihy vyžádané zase ex offio správám škol.

12. Návrh učit. jednoty Tišnovské, aby na českých školách, na nichž se neučí jazyku německému, nebylo učeno písmu německému. Návrh těže jednoty, aby pořízeny byly jednotné tvary písma, odkázán stálému výboru, aby dohodnův se se znalci a maje zřetel k usnesení německé zem. konference, učinil návrh těchto tvarů.

13. Návrh učit. okr. porady v Uh. Hradišti (venkov), aby zemskou radou školní vyzvány byly firmy nakladatelské k vydání 40 vhodných obrazů z českých dějin.

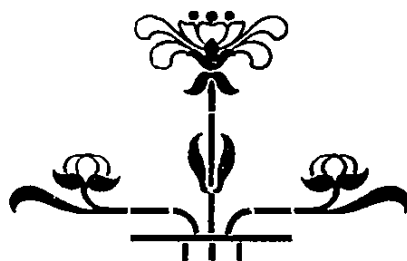
14. Návrh učit. jednoty Šumbersko-Zábřežské, aby do ankety o novém školním a vyučovacím řádě povoláno bylo ze stálého výboru po zástupci škol obecných a škol měšťanských.

15. Návrh, aby zprávy školní vydávány byly jen dvakráte do roka a známkování dělo se číslicemi.

16. Návrh náduč. Fialy, aby náhradné vyučování po epidemiích odpadlo.

17. Návrh odb. uč. Šim. Konečného, aby zemská rada školní působila k vydání zákona, který by zakazoval přijímatí do škol dívky jazyka vyučovacího neznalé.

18. Návrh nadučitelky Sovičové, aby při ústavě učitelek zřízen byl dvouletý běh ku vzdělání učitelek industriálních. do něhož mohou býti přijímány jen chovanky, které se prokážou vysvědčením 3. třídy školy měšť.

Ze školního zdravotnictví.

Na prvním mezinárodním sjezdě pro školní zdravotnictví v Norimberce navrhnul dr. Hadelich, aby byl dán rodičům dětí nově do školy vstupujících při přihlášení dítěte lístek s tímto poučením: „Rodičové, kteří milujete své dívky, nedávejte jim lihových nápojů. Všichni učenci, kteří se

zabývali otázkou lihovin, souhlasají v tom, že pivo, víno, kořalka, likéry škodí velice mládeži. Oslabují chuť k jídlu, poškozují zažívací ústrojí, snižují vrozenou vzdornost dítěte proti nemocem dětským a nezřídka způsobují i těžké nemoci.

Na též sjezdě přijaty byly tyto zásady zdravotnictví školského: Školní staveniště budiž uprostřed osady na volné prostora, aby vedle školy zbylo místo pro hřiště, na němž by pro každé dítě bylo průměrně asi 3 čtv. m. prostora. Doporučuje se systém pavillonový, učebny budtež obráceny ke straně jihovýchodní, chodby 3—4 metry široké, vytápěné; vedle učeben budtež šatny. Byt školníkův nebudiž ve škole zřizován. V učebnách pro 50 žáků ať připadá na každého 1 m² plochy a 4—5 m³ vzduchu. Okna budtež opatřena bílými, plátěnými záclonami, podlahy obloženy linoleem, topení budiž ústřední. Ventilace budiž tak zařizena, aby vzduch v učebnách mohl býti třikrát za hodinu vyměněn. Lavice budtež o dvou sedadlech různé velikosti. Ve školách budtež sprchy, při dívčích školách kuchyně, při chlapeckých dílny pro ruční práce. Záchody budtež světlé, prostorné, splachovací; není-li v místě kanalisace, budtež od školní budovy odděleny. Lékařský dozor obstarávají mají lékaři specialisté, učebné osnovy mají býti přiměřeny individualitě dětí a zřizeny tři kategorie škol: pro nadané, prostřední a slabé. Zavedena buď koedukace, dívky vyučovány budtež povinně tělocvikem a zapovězeno budiž jim nositi šněrovačky. Počet vyučovacích hodin budiž snížen a zavedena buď jednoduchá frekvence.

I na českých školách některých zavedena byla jednoduchá frekvence (dopolední), jako v Bradle na Chrudimsku a v Noutonicích na Smíchovsku. Zkušenosti obecné školy v Bradle po zavedení jednoduché frekvence jsou tyto:

1. Návštěva školy nápadně stoupla.
2. Děti nepřicházejí do školy pozdě jako dříve, neboť před vyučováním nedávají se již do žádné práce.
3. Děti zůstávají čilí po celé dopoledne, kdežto dříve bývaly po obědě ospalé.
4. Získala kázeň a s ní celý průběh vyučování.
5. Ani v posledních hodinách není mládež tak duševně unavena — lina, jako v prvních hodinách odpoledne.
6. Také vzduch ve škole jest čistší, než býval odpoledne po obědě.
7. Dítka jsou k obědu doma, což je významno pro fyziologický vývin dítěte.
8. Rodiče mohou použiti dítek ku práci odpoledne. Ač měli bychom brániti práci dítek, přec zameziti ji nelze, a proto je lépe, když pracují, aniž zameškají školu.
9. Odpoledne lze konati poučné vycházky.
10. Pro učitelstvo je též výhodnější, že má celé půldne prázdno.

Zkušenosti z obecné školy v Noutonicích po zavedení jednořadného vyučování:

1. Všichni členové sboru si libují, že se jednoduchá frekvence dobře osvědčuje a pro školu velkým je dobrodiním.
2. Dopolední vyučování i v posledních hodinách nenamáhá více než jindy odpolední. Již vědomí, že nastane odpoledne prázdno, povzbuzuje velmi mocně.
3. Důkladný odpočinek odpolední při volném pohybu žactva dodává síly k práci v následujícím dopoledni.

4. Obtíže kázeňské, které povstávaly z pobytu žactva ve škole „přes poledne“, a které zbytečně síly i času učitelé ubíraly, nyní z největší části odpadají.

5. Rodiče, pokud známo, jsou spokojeni. Dle potřeby pomáhají děti odpoledne rodičům.

6. Škola vůbec získala v míře velké.

7. Kázeň je lepší.

8. Prospěch získal přibráním cenných hodin dopoledních ve čtvrtek

9. Nejvíce získal stav zdravotní.

10. I docházka školní se zlepšila.

Na Moravě domáhají se zavedení jedné docházky denní měšťanské školy v Boskovicích a Zábřehu.

Učitelé ve Vídni založili nový spolek za účelem potírání tuberkulózy v učitelstvu sídelního města nad Dunajem. Účel tohoto vysoce humanního sdružení jest, učitelstvu, pokud jest ve stavu lečitelné ještě tuberkulózy, poskytnouti tolik podpory, aby se mohlo úspěšně léčiti. V případech pokročilé a nezhojitelné nemoci chce udělovati podpory dle možnosti spolkových financí. Spolek chce postavit vlastní sanatorium, ježto jediný dosud ústav toho druhu jest vždy nemocnými přeplněn. Právem obrací se spolek o podporu k veřejnosti, neboť občanstvu má v zájmu mládeže také záležeti na tom, aby učitel byl zdravý a když onemocněl, aby zase zdravý do školy se vracel.

Na sjezdu proti tuberkulóze v Berlíně bylo uznáno, že škola má míti přední úlohu v boji proti tuberkulóze. Tuberkulóza jest nemoc nakažlivá, ale dá se vyléčiti. Protože může býti vyléčena, radno děti, které jsou jí stíženy, ze školy odstraniti na jistou dobu, aby se mohly vydatně léčiti. Nejlépe by bylo umístiti je ve zvláštním ústavu.

Ve Švédsku zkoumali spánek dětí a dospěli k výsledku, že školním dětem je dlouhého spánku potřebí; děti, které příliš málo spávají, stonávají o 25 proc. více.

Berlínský ženský spolek „Frauenwohl“ požádal magistrát, aby na dívčích školách působily školní lékařky. Také obecní radě pražské podávají nyní ženské spolky žádosti, aby pro dívčí školy městské ustanovovány byly lékařky, nikoliv tedy lékaři. Akce se účastňují všechny ženské spolky bez rozdílu.

Výborný nápoj proti krčním a prsním neduhům připravuje se — dle včelařských časopisů — takto: Do půl litru vody vytlačí se šťáva z půl limonu, k čemuž se přidají 2—4 lžice teplého medu. Nápoj ten je velmi příjemný a spolu i zdravý.

Administrace snažně žádá všech, kteří dluhují, aby co nejdříve zaplatili. Prosíme čtenáře „Vychov. Listů“, aby nám zaslali adresy osob, jimž bychom mohli „Vych. Listy“ poslati na ukázkou.

„Vychovatelským Listům“ dostalo se čestného uznání na výstavě „Dětský Svět“ v Petrohradě. Diplom doručen byl redakci dne 6. listopadu t. r.

Ze sněmu markrabství Moravského. Ve schůzi sněmovní dne 7. listopadu 1904 přijat byl disciplinární řád bez debatty po návrhu referentů školského odboru posl. dra. Grossa a posl. Hulky. Dne 8. listopadu přijata byla předloha pivní daně bez debatty.

O disciplině. *) Možno rozeznávati disciplinu nižší, vyšší a nejvyšší. Dovede-li učitel při vyučování ve třídě udržeti vnější klid a lehce a bezpečně potlačiti vlastní rušení vyučování anebo i jen pokusy podobné, to jest teprve disciplina nižší. Kdo ani té nemá, neměl by vůbec býti učitelem. Tomuto stupni disciplíny možno se přiučiti; prostředky k tomu jsou na př.: znáti a volati žáky jménem; při vstupu do třídy hned se poohlednouti, zdali jest světnice v pořádku; není-li tomu tak, nespílej, nýbrž pohledem nebo pokynem ruky dej rušivý předmět, čepici, sešit, knihu na zemi ležící, nejbližším žákem položit na pravé místo: vykonal-lis to, dobyt jsi hned s počátku malého disciplinárního vítězství, postav se klidně a počni s vyučováním. Tu musí ovšem učitel zcela zevrubně (nejen přibližně) věděti, s čím chce počítati. Chování třídy počíná se viklati vždycky tím, že žáci upozorují na učiteli nerozhodnost a nejistotu. Pramenem disciplinární dovednosti jest vždycky pevnost ve vysupování a pramenem této pevnosti ve vystupování jest ovládání předmětu.

Jest však ještě vyšší disciplina, když učitel dovede nejen vnější pořádek a klidné chování třídy udržeti, nýbrž když ovládá i duše žáků tak, že jeho slova sledují, že chtějí se učit. Tento druh disciplíny vyznačuje teprve dobrého učitele. Při onom nižším druhu disciplíny bylo ukázněno jenom tělo žáků, duch jejich při tom mohl tékati Bůh ví kde; říkáme, že žáci sedí sice, ale jako dřeva. Při tomto vyšším druhu disciplíny ukázněn i duch, připoután k předmětu.

Při třetím, nejvyšším druhu disciplíny rozhoduje moment nekonečně důležitý, ale těžko važitelný a popsatelný — osobnost učitelova. Kdežto disciplína prvního a z velké části i druhého stupně účinně může býti vykonávána prostředky a dary převážně vnějšími (bystrým, suggerujícím zrakem učitelovým, vhodnými pohyby, správným tempem vyučování, přesným dodržováním hodiny, řádným korigováním úloh atd.) rozumíme disciplínou nejvyššího stupně přísně mravní působení, které z celé osobnosti učitelovy vychází, a kdo tuto sílu v sobě má, nepotřebuje vůbec oné disciplíny stupně prvního a druhého a jejich prostředků a prostředků. Žáci pocíťují před pouhou osobností jeho přímo posvátnou úctu, která zaručuje vzornou kázeň i bez stíhání očima a bez oněch všech vnějších prostředků. Tato disciplína jest ovšem jen údělem zvláště vyvolených, celých mužů jako byli Chr. Märklin, K. L. Roth a D. Landfermann, jichž portréty Jäger podává (str. 240).

Členům Katol. spolku učit. k povšimnutí. Křesťansko-sociální organizace ve Vsetíně na Moravě, majíc nyní 500 členů, trvá sice teprv 6 let, ale za tu dobu zřídila si už záložnu, spotřební spolek, všeodborové sdružení a konečně nákladem 50.000 K vlastní spolkový dům, který byl 16. října t. r. slavnostně otevřen. — Hle, moc organizace!

Křivdy, na českém národě páchané, jsou do nebe volající! Říšský soud zamítl žádost vídeňských Čechů za zřízení českých škol ve Vídni. Čeština prý nemůže považována býti v Dol. Rakousích za řeč v zemi obvyklou, Čechové prý nejsou v zemi pevně usdlí a proto nemají práva na zřizování českých škol. Tím ovšem Čechové dolnorakouští a všude jinde mimo země koruny české v ohledu národním jsou zbaveni ochrany zákona.

*) Z paedagogické závěti starého profesora Oskara Jägera. Ve Věstníku českých profesorů uveřejňuje V. Hulík.

Také paedagogové! Ve Vídni konala se od 13.—17. září t. r. zemská učitelská konference dolno rakouská, na níž učitel měšť. školy Bruche podal následující návrh: Zemská učitelská konference prohlašuje, že zřízením českých škol ve Vídni a po Dol. Rakousích by se poškodilo německé školstvo země a se zřetelem k tomu, že není ústavů takových nikterak potřebí, vyslovuje se co nejrozhodněji proti jejich zřízení. Návrh byl přijat. Převážná většina účastníků konference náleží stranám liberalním. Od takových Němců nám nepřichází již zcela nic novým, když sám mluvčí vlády rakouské upřel národu českému právo na české školy ve Vídni. Inu, „spojenými silami“ — jen proti komu?! R—j.

Podporujte, kdo může, školu „Komenského“ ve Vídni! Dle přijatého návrhu zákona na upravení platů učitelských v Dolních Rakousích měli by míti učitelé školy „Komenského“ ve Vídni 25.680 zl. služného. Spolek „Komenský“ platí svým 16 učitelům přes 10.000 zl. ročně méně nežli budou míti učitelé na školách veřejných ve Vídni. Mimo to na veřejných školách jest 6 kvinkvenálek po 100 zl. Na škole „Komenského“ jsou pouze 4 kvinkvenálky po 60 zl. Žádná pense, žádné odbytné a žádné nemocenské ani invalidní pojištění; též vdovy a sirotci po učitelích byli by úplně bez ochrany.

A ani ta skrovná částka zadržovaných kvinkvenálek nemůže býti nejstarším učitelům vyplacena pro nedostatek peněz.

Výbor spolku „Komenského“ uznává všechny tyto požadavky svého učitelstva a snaží se rozdíl zmírniti seč jeho síly stačí, ale hmotných prostředků se mu nedostává a tu ani dobrá vůle všecko nezmuže. Nelze jinak: Musíme ještě úsilovněji nežli dosud podporovati „Komenského“, aby svým nejpřednějším povinností dostáti mohl.

Slovanské pobočky při učit. ústavech. Do prvního ročníku české pobočky v Opavě přijato z 56 přihlášených pouze 33 čekatelů, v Těšíně na polské pobočce z 42 přijato 39. Výběr chovanců zvláště v Opavě byl velice přísný. — Proslýchá se, že pobočky mají trvati jen do konce školního roku 2904-5. Pak prý má býti zřízen samostatný ústav pro slovanské učitele s oddělenou českou a polskou vyučovací řečí. Němci se namáhají, aby aspoň tolik vytrucovali, by ústav byl společný a poslán do některého zákoutí. Protože by je asi nejvíc bolelo, kdyby přes jejich vzdory a vyhrožování vznikly samostatné ústavy slovanské v Opavě a Těšíně, které prý mohou ohrožovati trvání něm. učitelských ústavů. Divno. Přece naše slovanské ústavy nebudou přijímati německé čekatele.

Veliká reforma školství připravuje se v Anglii. Ve vychovatelské radě města Londýna předložen byl návrh, v němž dovozuje se nutnost přeložení škol z města na venek. Ve smyslu návrhu toho musily by všechny děti uchylovati se z ohromných mravenišť lidských přeplněných po celý rok dýmem a všelikými výpary, každoročně na deset měsíců do venkovského zátiší, z něhož směly by k rodičům dojížděti jediné na svátky a na prázdniny. V návrhu dovozuje se, že rodičové ponесou jediné výlohy spojené se stravováním dítěte, kdežto všechna ostatní vydání uhradí se z důchodů, jež plynouti budou z kapitálů, stržených za půdu a budovy, v nichž umístěny jsou tou dobou ve městech školy, jakož i z důchodů čvrpaných z venkovského hospodářství; jež bude každá taková škola nového typu na svůj účet provozovat.

Vzorná hospodářství zakládají nyní dle nového zákona při vesnických a dle možnosti i při městských školách v Bulharsku za tím účelem, aby

se mezi lidem šířil pokrok v polním hospodářství, jakož i by nastalo sblížení učitelstva s lidem. Každá obec povinna je ve dvou letech zaopatřiti k tomu účelu potřebnou půdu v blízkosti školy. Na zdělávání půdy potřebné nářadí a ostatní potřeby poskytovatí bude zemědělská pokladna a zárukou bude veškeré jmění hospodářství a čtvrtina učitelského platu. Z čistého výnosu obdrží učitel 60 procent, záložní fond 20 a fond pro chudé ditky také 20 procent. *Obnova.*

K modernímu kreslení dal jsem zhotoviti plechové smaltované palety po 60 h. Protože jsou bíle smaltovány, možno na nich barvy zkoušeti a míchatí. Žákům se tím práce usnadní. *B. Surma*, odb. učitel v Hulině.

Výstavnímu odboru zem. konference učít. došly některé vystavené předměty zpět, jelikož byly nedopatřením zaslány nepravým majitelům. Jsou to obrazy dvanáctera souhvězdí a žakovské výkresy (se jmény žáků: sešulkova, Štourač, Loukota, Fiala, Čermákova). Žádají se proto pp. majitelé, by se lístkem o věci přihlásili u řed. c. k. ústavu učitelů v Brně.

Mezinárodní sjezd učitelů. Ústřední spolek belgických učitelů připravuje o světové výstavě, která bude r. 1905 v Lutychu, mezinárodní sjezd učitelů s tímto pořadem: 1. Učitel školy obecné, jeho úkol, odborné vzdělání a postavení. 2. Je-li potřebné všeobecné vzdělání; jak dlouho má trvati školní povinnost a výsledky dosud dosažené. 3. Za jakých podmínek hmotných, zdravotních a paedagogických může škola vyhovovati požadavkům učitelstva. Jaký má býti počet žáků ve třídě. 4. Co může učiniti škola pro sbratření národův a pro všeobecný mír. 5. Působení rodiny a školy ve výchově. Ochrana dětí školních a škole odrostlých. 6. Srovnání zákonův o výslužném učitelů, jejich vdov a sirotků. 7. Je-li záhodno zřídití mezinárodní kancelář ústředních spolků učitelů. — Se sjezdem tímto spojeny budou ještě jiné sjezdy o výchově a ochraně dětí. Podrobnější zprávy podá tajemník v Bruselu (44 rue Rubens à Bruxelles).

Drobnosti.

„Křesťanská Škola“ uveřejňuje v čís. 22. výborný článek: Pohlavní hříchy — zkáza mládeže.

Kriminál nad školu. Dle státního rozpočtu rakouského třeba na školy obecné 5,700.036 K, na kriminály však 6,198.400 K.

Čeho se učitelstvo moravské dosud bezvýsledně domáhá, stalo se již skutkem v Dol. Rakousích; do tamní zem. šk. rady byl jmenován členem Adolf Kunka, ředitel měst. školy ve Vídni.

Zemská školní rada dolnorakouská vydala výnos, dle něhož 6nedělní prázdniny na školách mimovídeňských mohou býti rozděleny se zřetelem k místním poměrům a k stavu zemědělských prací, ale vždy jen tak, aby jedna část prázdnin trvala nepřetržitě 4 neděle.

Na české škole ve Vídni jest nyní 826 dítek, z nichž mnohé přinesly z německých škol na školních zprávách poznámku, že nebyly zkoušeny pro neznalost německé řeči.

V r. 1896 činil rozpočet na obecné školy 5,297.000 korun a do roku 1904 vyrostl na 8, 400.000 korun, čili za 8 roků o 60 procent. V Čechách bylo v r. 1900 vynaloženo na vzdělání lidu 20,818.000 korun a letošní škol. rozpočet obnáší 37,941.000 korun. Vyrostli tedy v Dol. Rakousích za 8 roků o 60%, vzrostl v Čechách za 4 roky o 82%.

Sněm bukovinský přijal jednomyslně předlohu, již se platy učitelů upravují tak, že rovnají se budou platům státních úředníků čtyř posledních tříd.

Knihy a časopisy.

Z nakladatelství Benediktinské knihtiskárny

„**Hlídká**“, katolická revue, vydáno č. 11. Vychází měsíčně, půlroční předplatné 4 K. Rediguje Dr. Pavel Vychodil.

O svatém přijímání, výňatky ze spisů ct. kněze P. Jul. Eymarda. Cena 2. sešitu (144 stran) 70 h.

Pod národním praporem, román z našich národních bojů; napsal Frant. Srbený. Sešit 3. Cena 60 h.

Cesta do Itálie a do Švýcar. Popis studentské výpravy, podniknuté o prázdninách roku 1901. Napsal Jaroslav Karásek, c. k. učitel v Brně. „Knihovny našeho lidu“ číslo 4., roč. VIII. Cena 40 h.

„**Anděl Strážný**“, časopis pro křesťanskou mládež, číslo 3., ročník XXIV.; roční předplatné 80 kr. Rediguje učitel Jan Dvořáček.

„**Květy Mariánské**“, měsíční list, číslo 11., ročník XXI. Roční předplatné 80 kr.

„**Škola Božského Srdce Páně**“, časopis pro katolíky, číslo 11., ročník XXXVIII; stojí ročně 1 zl. 60 kr.

Pro děti doporučujeme:

Z Prahy do Tater. Napsala Antonie Pokorná. Českých spisů pro mládež čís. 60. Nakladatel A. Storch syn v Praze. Cena 90 hal.

Divadlo s loutkami. Šipková Růženka. Dle známé báchorky zpracoval pro loutkové divadlo Rudolf Kafka. S obrázky M. Alše. Nakladatel A. Storch syn v Praze. Cena 45 hal.

Když padne zrno v půdu dobrou . . . Napsal Jan Kurczaba. Vzdělávací četba katolické mládeže. Tiskem a nákladem družstva Vlast v Praze. Jednotlivá čísla po 7 hal.

Pro učitele doporučujeme:

Sully: Studie dětství. Krámská cena K 4.—. — Mosso: Tělesná výchova mládeže K 1.60 — Kapras: Stručný nástin duševních vad dětských K 1.20 — Ribot: Psychologie pozornosti K 1.20 — Ribot: Nemoci paměti K 2.— Karějev: Listy o sebevzdělání K 1.30 — Ribot: Nemoci vůle K 1.80 — Fouillée: Kritika mrav. soustav naší doby K 5.60 — Čitanky Tolstého I-III. po 40 hal., IV. za 60 hal. = 12 knih v krámské ceně K 20.50 — **za 8 korun antikvární, zcela zachované, nerozřezané.** Nakladatelství Josefa Pelcla v Praze, II. Lipová ul. 8.

Doporučujeme velmi pěkný **Rolnický kalendář** pro katolický selský lid československý na rok 1905. Ročník první. Uspořádal Josef Šamalík, redaktor „Selských Hlasů“, rolník v Ostravě. Cena 60 hal., s poštovní zásilkou 70 hal.

„**Vychovatelské Listy**“ vycházejí dvakrát měsíčně (5. a 20.)

Předplatné na celý rok obnáší 6 K!

Redaktor Alois Adamec, učitel měšťanské školy v Ivančicích.

Administraci a expedici vede Hedv. Rubrová, učitelka v Brně, na Petrově č. 1.

— Pouze administraci posílá se předplatné. —

Nákladem Katolického spolku českých učitelů na Moravě.

Príspevky se honorují.

Inserty účtují se levně.